

s stabilitása kiállja és túléli életük és cselekvésük örökké változó mozgását, csakúgy, ahogy egyaránt meghaladja a fogyasztásra szánt dolgok merő funkcionalitását és a használati tárgyak pusztá hasznosságát. A nem biológiai értelemben vett élet, az egyes ember születése és halála között eltelt időtartam a cselekvésben és a beszédben mutatkozik meg, amelyek az élethez hasonlóan alapvetően és lényegükönél fogva mulandóak. A „nagy tettek végbevitele és nagy szavak beszélése” semmi nyomot nem hagy maga után, nem hoz létre olyan terméket, amely tovább tart a cselekvés vagy a kimondott szó pillanatánál. Ugyanúgy, ahogy az *animal laborans* a *homo faber*t hívja segítségül munkája megkönnyítése és fájdalma enyhítése érdekében, s a halandók az ő segítségével lelnek épített otthonra a földön, a cselekvő és beszélő ember a *homo faber* legmagasabb rendű képességét, vagyis a művész, a költők, a történetírók, az emlékműépítők és az írók segítségét igényli, nélkülük ugyanis tevékenysége egyetlen terméke, a történet, amit eljátszanak és elmondanak, egyáltalán nem maradna fenn. Ahhoz, hogy a világ azzá váljon, aminek mindig is tartották, az emberek otthonává földi életük során, az emberi dolgok összességének olyan helyet kell alkotnia, amely alkalmas a cselekvés és a beszéd, tehát ama tevékenységek számára, melyek nem csupán az életszükségletek szempontjából teljességgel haszontalanok, hanem a természetük tökéletesen különbözik a gyártás különféle tevékenységeitől is, amelyek révén a világot és a világ összes dolgát előállítják. Nem kell választanunk itt Platón és Prótagorasz között, nem kell eldöntenünk, hogy az isten vagy az ember legyen minden dolgok mértéke; egy biztos, sem a biológiai élet és a munka sürgető szükségletei, sem a gyártás és a használat haszonelvű eszköziesítése nem szolgálhat mérceül hozzá.

PÁLYI Márk fordítása³

³ Részlet *Az emberi állapotból*, Arendt politikai filozófiai főművéből. A kötet jövőre jelenik meg a Kalligram Kiadónál.

Ladányi István

AZ IDEGEN NYELVŰ VERSEKBŐL

1983. SZEPTEMBER

Maga is furcsállotta, hogy annyi év után is visszajár emlékeibe az a, számára voltaképpen akkor is, azóta is tökéletesen érdektelen beszélgetés, talán csak a semmibevétel okán, hogy ez a nála csupán néhány évvel érettebb két lány, akik immár belsőbb körökben mozognak, és őt csak mint ugyanabból a provinciából fölkerült fiút pártfoglalják, vagyis hagyják, hogy velük mehessen, ügyet sem vetve rá, mintha ott se volna, annyira szabadon, nem egyszerűen nyíltan, inkább a dologhoz képest mintha túlságosan csupaszon, talán méltatlanul, vagyis hogy durván, de ezek már egyre inkább utólagos és természetesen úgyszintén érdektelen és hasznavehetetlen gondolatok, szóval talán alkalmatlanul nyúltak a témához, az ügyhöz, vagyis hogy élő dologhoz, és akkor talán mellékes is, hogy őelötte, a füle, a zöld füle hallatára, amely épp ezért nyilván piros volt, ma úgy képzelem, mert a részletekre nem emlékszik, az egészre sem emlékszik, voltaképpen annyira valószerűtlen is, hogy „voltunk trójaiak, s volt Ilion”, holott és másrészt és egyébként is – annyira, de annyira lényegtelen. A két nagylány ment elől, és tárgyalta, hogy az egyik hogyan szeretné becserkészni azt a hozzá illő fiút, aki viszont mintha kitérni akarna előle, de ezt nem lehet tudni igazán, és talán a fiú sem tudja, hogy mit akar. De ő, mármint a vágyakozó lány, már tudja, hogy mit tegyen, és el fog menni hozzá, amikor a legkevésbé számít rá, meglepi váratlan ajándékkal, ezt jól kigondolta. A fiú meg, aki voltam, már túl néhány dárdatörésen, de tökéletesen kívülálló és lényegtelen ebben a történetben, csak kullogott mögöttük zavartan, hogy ezek a lányok

milyen merészek, direktek és kegyetlenek, elég izgalmas, nyilván így megy ez, de neki idegen... Lezáratlan maradt aztán az ügy, nem lett folytatása, számára legalábbis, sokáig nem látta őket, hallott valamit, valószínűleg (nem) érdekelte, konkrétan is, meg hogy másoknak hogyan sikerül.

De aztán hirtelen minden más lett, más dolgok lettek fontosak, halott metaforák keltek életre, és megszűntek metaforák lenni, régi, véres, történetek elevenedtek meg, és elveszítették hősi értelmüket, az utak helyett a kertek alatt közlekedett, akinek sürgős dolga akadt, az éj leple alatt húzták fel horgonyukat a kivilágítatlan hajók, ismeretlen vidékek fényei csorogtak az autóbuszok képernyőin, és mi ugyanabban a távoli városban találtuk magunkat, csodálkoztunk is egymáson és persze magunkon, nevetve tárgyaltuk, hogyan kerültünk épp ide, épp ebbe a hűvös és forró, teleken keményen fagyos, nyarakon az égett

gyantától izzó,
alig valószínű, régről ittmaradt helyre, és néha talál-
kozom egyikükkel

vagy másikkal, meg hát a harmadikkal is, és ahogy leírtam a számokat, máris összezavar, hogy melyikünk melyikkel behelyettesíthető, melyik szám, melyik határozó, ki az alany, a lány megszerezte a fiút, a fiú megkapta a lányt, lettek gyermekek, és ahogy egyre több szereplős lett a történet, el is váltak annak rendje és módja szerint, a fiúnak másik asszonya lett, az egykori lánynak más férjei, és semmi értelme, hogy olyan messzire kerülve az egészszől, ők is, és mi mindannyian, semmi értelme, és teljesen megmagyarázhatatlan, nem is tudom, mi az, aminek nincs értelme, és mi az, ami megmagyarázhatatlan, hogy mi is történt időközben, ugyanaz a zavar, ahogy kullogok az események mögött, mikor látom egyiküket vagy másikat itt, vagy a harmadikukat néhanapján másutt, és a többi számmal illelhetőt, akkor rendre eszembe jut ez a zavarba ejtő, buta séta és ez a zavarba ejtő s buta beszélgetés, és hogy mennyire, de mennyire nem volt fogalmunk semmiről.

ÁRNYÉK

Nézd az árnyékot.

Annak a fának az árnyéka
mire ideér, ahhoz a vonalhoz a kövezeten,
akkor van az ebéd. Akkor az a szék is
amott árnyékba kerül. Ha nincs még
ebéd, akkor átülök oda,
hogy közelebb legyek.

RÁPILLANT A NAPTÁRRÁ

Hát vége van (befejeződött, véget ért) ennek a nyárnak
(ez a nyár) is,
olvasom, magam sem hittem, hogy épp most jönne el
szabadulásom (szabadulnék meg), olvasom, hogy
miként (mi módon, hogyan),
az sem dőlt még el (nem lehet tudni), az lesz-e,
hogy mindenki eltűnik (nem áll itt) lassan,
elmennek (eltűnnek), ki tejért-kenyérért, ki örökre (a
visszatérhetetlenbe),
s én ittmaradok (itt állok) szabadon, mint bezárt
(fölszámolt)

hajógyárban a félbehagyott hajóroncsok,
vagy eljönnek értem, már holnap talán,
vagy írnak, hogy vége, küldenek vonatjegyet,
s itthagynom
ezeket a sziklás (kőből épült) házakat és a kertecskékben
(kis kertben)

a perzselt (égett, száradt, fonnyadt) rózsabokrokot,
pedig már annyira a szívembe nőttek (meggyökereztek),
mint a gyomromba az undor (benne kivirágzott).

ÁTVÁLTOZTATÁS

Én vagyok az a fiú (gyermek, puer)
a festmény háttérében (elrejtetik, visszahúzódik,
eltávozik), 1092 szeptemberében
(a hetedik évem volt az nekem!),
aratás után, böngészésből (spicilegium) hazafelé,
a zsákban lehullott gabonatörmelék,
nem nehéz, törek, pelyva, kipergett kalász,
közte némi mag (granum, semen).
Mindenki tudta, hogy én vagyok az,
akit a festő elhívott (kiválasztott) magához,
tőle menekültem a kamalduliakhoz,
szombat van, este van, még időben
(sub occasum solis), hogy napszállat előtt beérjek,
megmosdjak, megtisztuljak, lepihenjek.
Fölkészüljek a másnapi átváltoztatásra.
Ahogy visszakerültem ide, elaggott, néma
idegen (a vándorok nyelvét hallgató),
hosszú évek (emberöltő) óta ezt a
picturát nézem, ahogy haladok át völgyön,
mi íródott meg belőlem, a vázlatban, a képen,
milyen figura a festő emlékezetében.

ROZSDA, VAS, OLAJ

Elmentek (eltávoztak, olajra léptek) mind a látogatók
(vendégek).

Még olcsóbb lett a legolcsóbb kocsmá,
még hidegebb lett a fagyos (behűtött) sör,
kiürült (visszacsupaszult, kifosztottan áll) a parti sáv
(promenáda),
a málló beton lyukaiban tócsák, az aszfalt foltjai
(szigetei) közt
közömbösen (érdektelenül, szenvtelenül) pangó erek
várják

a közelgő fagyok kegyelemdőféseit (kegyetlen enyhületét).

Ázik (a vízben áll) a rozsdás vas (rozsdás szivárog),
állnak derékig a tengerbe merülve a félkész (befejezetlen)
hajóroncsok,
és (miközben) ömlik rájuk az őszi eső.

Ázik (vízben áll) a rozsdás vas
a bezárt (fölszámolt) hajógyárban.
A város (part, szárazföld) felől kellett csak bezárni,
csak innen van kapuja, a tengerbe (vízbe) fut a kerítése,
előtte a hideg, piszkos, olajfekete víz (tenger).

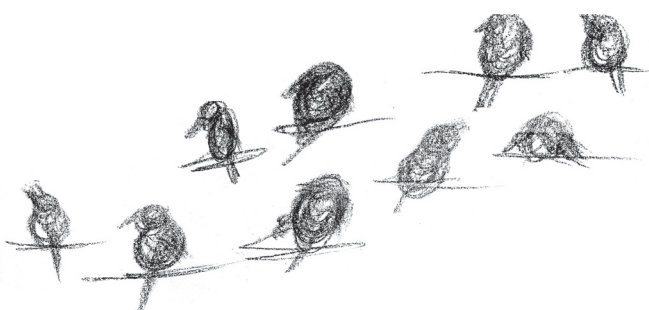
Újra benézett (-kukkantott, -köszönt) a pusztulás.
(Új napja a pusztulásnak,
még egy napja a pusztulásnak,
még egy hiábavaló nap.)
Ázik (rohad, penészedik) a száraz kóró a kövek közt,
a Frangepánok kihúlt (nyirkos) kastélyának udvarán.
Egy lelassult, koszos (fakósárga, fénytelen) szőrű kutya
bújt (húzódott meg) a kapu alá (a kapualjban).
(Nevét veszítve málik a kerékvető.
Kocsmában mulatja napját
a szabadtéri kiállítás teremőre.)
Üresen terül szét (nyom nélkül szétfolyik) a figyelem
a rozsdás horizonton.
Idén nem jöttek (nem idén mentek el), talán már
tavaly sem, a látogatók.

AJÁNDÉK

Van-e (létezik-e) az az üresség (hiány, vakhely),
ahová beírhatnám (beírható, be lehet írni)
a(z én) helyem (saját hely, otthon)?

CAPRI

A szavakat (jó lenne, végleg) elejteni (megszabadulni tőlük,
feldobni őket, hogy oda tapadjanak. Süsse őket,
égesse a nap). Ég a levelek fénye, ég az illata (átsüti
őket a nap, mintha nem lennének, nem lettek volna,
nem újulnának meg, elemészi végleg). Bogyók,
boróka, bakok szaga. Capri, 1973 nyara (Átírni
nagyapám kezét. Borsót morzsol az eperfa alatt).
Ideírni magam, ideélni magam (kitartóan róni,
hogy az legyen). Fölszívódni (elveszni, túlélni).
Az időtlenség mámora (átütő szelídség, megfoghatatlan
jelenlét, személytelen zsongás). (Egy) számla,
amely megfizethetetlen (nincs rávaló, hitelképtelenség,
Invoice to Heaven). Fényvers, szagvers, testvers.
Nyár van. Capri van. Semmi van. Isola Bella.

REJTETT EREDETIBŐL

Vörös volt, asszony, nem lány már, s férjezett,
magam sem hiszem, hogy tényleg létezett,
járt-kelt mellettem évekig szótlánul,
olykor, vöröslő lomb, mikor hóra hull,
elpirult, ettől bennem is lángra gyúlt
a könyvtár, ahol őriztem verseket
egy nőről, kinek arcán rőt lomb lobog,
aki csak jár-kel mellettem szótlánul,
haja rámterül, avarja eltemet,
hallgatom szívét, fülemben ott dobog,
felolvas, ha kell, ha írok, elvonul,
sorok maradnak, utána elborul.

